

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 04 20
COM(2012) 179 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Elektroninių viešųjų pirkimų strategija

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Elektroninių viešųjų pirkimų strategija

1. ĮVADAS

Šiame komunikate atskleidžiama strateginė elektroninių viešųjų pirkimų (e. viešųjų pirkimų)¹ svarba ir išvardijami pagrindiniai veiksmai, kuriais Komisija ketina remti visišką viešųjų pirkimų perkėlimą į virtualią erdvę Europos Sąjungoje.

Naudojantis elektroninėmis priemonėmis galima kur kas paprasčiau vykdyti viešuosius pirkimus, sumažinti atliekų ir pasiekti geresnių rezultatų (žemesnė kaina, geresnė kokybė), nes visoje bendrojoje rinkoje skatinama didesnė konkurencija. E. viešieji pirkimai taip pat padeda spręsti du pagrindinius Europos ekonomikai šiandien kylančius uždavinius, t. y. kuo veiksmingiau panaudoti viešąsias lėšas turint omenyje fiskalinius apribojimus ir surasti naujų ekonomikos augimo šaltinių.

E. viešuosius pirkimus jau vykdančios perkančiosios organizacijos ir subjektai paprastai teigia, kad sutaupo 5–20 % lėšų, o ir patirtis rodo, kad investicijos gali būti greitai susigrąžinamos. Turint omenyje visos ES viešųjų pirkimų rinkos dydį, kiekvieną kartą sutaupant 5 % į viešuosius biudžetus būtų galima grąžinti maždaug 100 mlrd. EUR. E. viešieji pirkimai labai naudingi ir aplinkosaugos požiūriu, nes reikia mažiau popieriaus ir transportavimo, taip pat mažėja brangios archyvų erdvės poreikis ir su tuo susijęs energijos suvartojimas. Taigi, būdami naudingi ir ekonominiu, ir aplinkosaugos požiūriu, e. viešieji pirkimai padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tvaraus augimo tikslo. Be to, Europos skaitmeninėje darbotvarkėje² ir 2011–2015 m. e. valdžios veiksmų plane³ pabrėžiama, kaip svarbu sujungti e. viešųjų pirkimų gebėjimus visoje bendrojoje rinkoje.

Nors nauda neabejotina, ES atsilieka tiek įgyvendindama abu užsibrėžtus tikslus, tiek tarptautiniu mastu. Nepaisant didelio užmojo politinių tikslų⁴, visoje ES e. viešieji pirkimai vis dar naudojami tik 5–10 % viešųjų pirkimų procedūrų. Pavyzdžiui, Korėjoje viešieji pirkimai visiškai perkelti į internetą, dėl to nuo 2007 m. kasmet sutaupyta po 4,5 mlrd. USD⁵ (maždaug 8 % visų metinių viešųjų pirkimų išlaidų); Brazilijoje 80 % viešųjų pirkimų vykdoma elektroniniu būdu. Kad pasinaudotų e. viešųjų pirkimų privalumais ir neprarastų konkurencingumo, ES turi imtis veiksmų dabar.

¹ Kai pirkdamos prekes ir paslaugas arba skelbdamos viešųjų darbų konkursus viešojo sektoriaus organizacijos naudojasi elektroninėmis ryšių ir sandorių tvarkymo priemonėmis.

² COM(2010) 245.

³ 2010 m. gruodžio 15 d. COM(2010) 743.

⁴ Vadovaujantis 2005 m. lapkričio 24 d. Mančesteryje priimta ministrų deklaracija, iki 2010 m. „visos Europos visos viešosios administracijos galės 100 % viešųjų pirkimų vykdyti elektroniniu būdu“ ir „mažiausiai 50 % viešųjų pirkimų, viršijančių ES viešųjų pirkimų ribą, bus vykdoma elektroniniu būdu“.

⁵ http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/docs/pdf/manchester_declaration.pdf.

Daugiau informacijos žr. <http://www.pps.go.kr/english/>.

Komisija pateikė didelio užmojo, bet tikrovišką pasiūlymą atnaujinti ES viešųjų pirkimų teisinę sistemą⁶, kaip numatyta 2011 m. Bendrosios rinkos akte⁷. Vienas iš šių pasiūlymų tikslų – ES visiškai pereiti prie e. viešųjų pirkimų iki 2016 m. vidurio⁸. Galutinis tikslas – sukurti vientisą e. viešųjų pirkimų sistemą, kurioje visi procedūros etapai – nuo pranešimo (e. pranešimo) iki mokėjimo (e. mokėjimo) – vyktų elektroniskai⁹. Dėl to maksimaliai padidėtų e. viešųjų pirkimų veiksmingumas viešajame sektoriuje ir būtų suteikta galimybė Europos įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), pasinaudoti visais skaitmeninės bendrosios rinkos privalumais.

2. TEIGIAMAS POKYTIS. E. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ EKONOMINIS PAGRINDAS

ES viešųjų pirkimų rinka yra didelė: dabartinės direktyvos taikomos sutartims, kurių vertė siekia maždaug 447 mlrd. EUR, o bendros prekių, paslaugų ir darbų pirkimo ES viešajame sektoriuje rinkos vertė, remiantis skaičiavimais, viršija 2,4 trln. EUR¹⁰. Šioje didelėje rinkoje e. viešieji pirkimai galėtų padėti gerokai padidinti veiksmingumą:

- e. viešieji pirkimai gali padėti didinti viešųjų pirkimų skaidrumą ir galimybes juose dalyvauti, ypač MVI, ir taip bendrojoje rinkoje skatinti valstybių sienų netrukdomą konkurenciją, inovacijas ir augimą. Dėl to galėtų mažėti ir klaidų, nes, pvz., skirtingais viešojo pirkimo procedūros etapais nebereikėtų informacijos iš popierinių dokumentų kelis kartus įvesti į IT sistemas;
- be to, e. viešieji pirkimai gali padėti gerokai sumažinti išlaidas, nes mažėtų ir kaina, kurią viešasis sektorius moka pirkdamas prekes, paslaugas ir darbus, ir viešojo sektoriaus bei ekonominės veiklos vykdytojų patiriamos sandorio išlaidos (be kita ko, sutrumpinus viešojo pirkimo procedūrų trukmę). Sutaupytas lėšas būtų galima panaudoti fiskaliniam konsolidavimui skatinti arba skirti augimą didinančioms iniciatyvoms.

Europos Komisijos tarnybų atliktas ekonominis modeliavimas rodo, kad viešųjų pirkimų kainų sumažėjimas¹¹ gali turėti reikšmingą makroekonominį poveikį. Kainų sumažėjimas, kurio prielaida daryta atliekant šį modeliavimą, visiškai atitinka dabartinėse e. viešųjų pirkimų sistemose užregistruotą mastą ir dėl jo po 5 metų BVP prieaugis galėtų padidėti 0,1–0,2 %¹².

⁶ 2011 m. gruodžio 20 d. pasiūlymai: COM(2011)895 galutinis; COM(2011)896 galutinis ir COM(2011)897 galutinis.

⁷ Bendrosios rinkos akte numatyta įvairių priemonių Europos ekonomikai paskatinti ir darbo vietoms kurti.

⁸ Pasiūlymuose numatyta reikalauti naudoti e. viešuosius pirkimus per dvejus metus nuo teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisę termino, o atsižvelgiant į dabartinę teisėkūros darbotvarkę teisės aktai turėtų būti įgyvendinti iki 2016 m. vidurio.

⁹ Viešojo pirkimo procesus sudaro du pagrindiniai etapai: iki sutarties skyrimo ir po jo. Etapą iki sutarties skyrimo sudaro visi smulkesni viešojo pirkimo etapai prieš paskiriant sutartį (pranešimų skelbimas, susipažinimas su konkurso dokumentais, pasiūlymų teikimas, pasiūlymų vertinimas ir sutarties skyrimas). Etapą po sutarties skyrimo sudaro visi smulkesni viešojo pirkimo etapai paskyrus sutartį (užsakymas, sąskaitų faktūrų išrašymas ir mokėjimas).

¹⁰ Žr. Europos Komisijos ataskaitą „2010 m. viešųjų pirkimų rodikliai“ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/indicators2010_en.pdf.

¹¹ E. viešuosius pirkimus jau vykdančios perkančiosios organizacijos ir subjektai paprastai teigia, kad sutaupo 5–20 %, daugiausia dėl kainų sumažėjimo.

¹² Žr. Lukas Vogel, *Macroeconomic effects of cost savings in public procurement*, *Economic Papers* 389, 2009 m. lapkričio mėn. (Europos Komisijos Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas), http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication16259_en.pdf.

Konservatyviais apytikriais skaičiavimais atliekant kitą tyrimą, visiškai perėjus prie e. viešųjų pirkimų būtų galima sutaupyti 50–75 mlrd. EUR per metus¹³.

Europoje sėkmingai įgyvendinta jau nemažai e. viešųjų pirkimų sprendimų¹⁴:

- perėjus prie e. viešųjų pirkimų, Portugalijos ligoninės sugebėjo viešųjų pirkimų sutarčių kainas sumažinti 18 %. Apskritai, remiantis skaičiavimais, Portugalijoje perėjus prie e. viešųjų pirkimų, pirmaisiais metais sutaupyta maždaug 650 mln. EUR, o jei visos perkančiosios organizacijos būtų iki galo įgyvendinusios e. viešuosius pirkimus, galėjo būti sutaupyta iki 1,2 mlrd. EUR. Todėl galimai sutaupomos lėšos sudaro 6–12 % visų viešųjų pirkimų išlaidų. Daugiausia lėšų sutaupyta dėl žemesnių kainų, kurias nulėmė didesnė konkurencija (per vieną procedūrą pateikiama daugiau pasiūlymų), nors sutaupyta ir administracinių išlaidų;
- Velso e. viešųjų pirkimų programa „XchangeWales“ per trejus metus nuo jos pradžios padėjo sutaupyti 58 mln. GBP (2011 m. gruodžio mėn.). Programos parengimo investicijos susigrąžintos vos per vienus metus. Iki šiol įgyvendinant programą sutaupyta maždaug 15 mln. popieriaus lapų (tai atitinka 101 toną CO₂). Iki šiol sistemoje užsiregistravo 56 000 tiekėjų ir elektroniniu būdu paskelbta 18 mlrd. GBP vertės sutarčių;
- Prancūzijos centrinės perkančiosios organizacijos UGAP (pranc. *Union des groupements d'achats publics*) vertinimu, laipsniškai pereinant prie e. viešųjų pirkimų pirkėjams tenkanti administracinė našta sumažėjo 10 % (pvz., dėl greitesnio pasiūlymų nagrinėjimo ir galimybių lengvai susipažinti su dokumentais), o teisės tarnyboms – dar 10 % (nes naudojantis e. viešaisiais pirkimais reikėjo mažiau teisinės kontrolės). Sistemos įgyvendinimo išlaidos buvo minimalios, palyginti su jau gauta nauda, nors ir reikėjo pastangų darbuotojams mokyti ir vidiniams darbo metodams pakeisti;
- 400 Nyderlandų vietos valdžios institucijų tyrimas rodo, kad perėjus prie e. viešųjų pirkimų per vieną konkursą sutaupoma 8 500 EUR procedūrinių išlaidų. Toks rezultatas gaunamas, jei naudojamosi elektroninėmis priemonėmis nuo pranešimų paskelbimo iki dokumentų pateikimo, bet automatinis vertinimas neįtrauktas (nes nebuvo įmanomas atliekant tyrimą; tačiau dabar jis sudaro galimybę sutaupyti dar daugiau). Du pagrindiniai šio išlaidų mažinimo veiksniai: sutrumpėjęs vienos procedūros laikas (perkančiosios organizacijos vidutiniškai sutaupo iki 3 dienų, o konkurso dalyviai – iki 1 dienos laiko) ir sumažėjusios spausdinimo ir pašto išlaidos (remiantis skaičiavimais, 2 350 EUR per vieną konkursą);
- atlikus pastarąją Norvegijos viešųjų pirkimų administratorių apklausą nustatyta, kad nė vienas iš apklaustų administratorių nenorėtų grįžti prie rankiniu būdu vykdomų ir popieriniais dokumentais pagrįstų konkursų. Apklausa rodo, kad naudojantis e. viešaisiais pirkimais: išaugo dalyvaujančių užsienio įmonių (22 % respondentų) ir MVI (30 % respondentų) skaičius, padaugėjo pasiūlymų vienam konkursui (74 % respondentų), sumažėjo pirkimo išlaidos (70 % respondentų) ir daugiau kaip 10 %

¹³ Žr. *E-procurement - Public procurement worth two trillion euros needs smarter spending*, Deutsche Bank Research (2011 m. vasario mėn.). Žr. http://www.dbresearch.de/PROD/DBR_INTERNET_DE-PROD/PROD0000000000269867.PDF.

¹⁴ Šiuos pavyzdžius Europos Komisija gavo tiesiogiai iš įvairių valdžios institucijų ir suinteresuotųjų šalių.

sumažėjo vienam konkursui sugaištamasis laikas (73 % dalyvių). Nors šie rezultatai gali nebūti visiškai reprezentatyvūs dėl riboto apklausos dalyvių skaičiaus, jie rodo galimą e. viešųjų pirkimų naudą.

E. viešųjų pirkimų sprendimams įgyvendinti neišvengiamai reikia įdėti lėšų, bet iš patirties matyti, kad jas galima susigrąžinti per palyginti trumpą laiką. Be to, vertinant esamas sistemas galima teigti, kad jos gali būti galingos MVĮ dalyvavimą, taip pat ir kitose valstybėse, skatinančios priemonės, nes MVĮ lengviau surasti konkursų galimybes ir į jas reaguoti elektroninėmis priemonėmis nei tradicinėje aplinkoje, kurioje naudojami popieriniai dokumentai.

3. KLIŪČIŲ ŠALINIMAS. TOLESNI VEIKSMAI

E. viešųjų pirkimų ekonominiai argumentai tvirti, o technologijos, sudarančios sąlygas e. viešiesiems pirkimams vykdyti, plačiai prieinamos. Vis dėlto visiškam perėjimui prie e. viešųjų pirkimų ES tebekyla tam tikrų kliūčių. Atsakymuose į 2010 m. Žaliosios knygos dėl e. viešųjų pirkimų¹⁵ klausimus nurodyti du pagrindiniai lėto perėjimo veiksniai:

1. tam tikrų suinteresuotųjų šalių inertiškumas. Sudėtinga abejojančius pirkėjus ir tiekėjus įtikinti, kad verta keisti įsisenėjusius įpročius, kad numatoma nauda iš tikrųjų pasiekama ir kad investicijas galima susigrąžinti per pagrįstą laiką;
2. *rinkos susiskaidymas*, kurį gali lemti kartais techniškai sudėtingų ES (ir kartais tik vienoje valstybėje narėje) įdiegtų sistemų įvairovė ir dėl kurio gali išaugti ekonominės veiklos vykdytojų (tiekėjų) sąnaudos.

Todėl reikia suinteresuotąsias šalis įtikinti diegti naujus elektroninius sprendimus ir užtikrinti, kad įdiegtos sistemos padėtų į šias vertingas rinkas patekti platesniam visos ES dalyvių ratui. E. viešųjų pirkimų veiksmų plano 2010 m. vertinimo rezultatai¹⁶ rodo, kad reikia papildomų priemonių e. viešųjų pirkimų diegimui remti, nes e. viešiesiems pirkimams vykdyti reikiama technologija jau galima naudotis. Šioms kliūtims įveikti Europos Komisija imasi tam tikrų veiksmų, įskaitant ir teisėkūros, ir su teisėkūra nesusijusias priemones. Šie veiksmai apibūdinti šiame skyriuje.

3.1. Veiksmingos teisinės sistemos sukūrimas

Šiame komunikate išdėstyta strategija grindžiama e. viešųjų pirkimų nuostatomis, nustatytomis 2011 m. gruodžio mėn. Europos Komisijos priimtuose teisės aktų pasiūlymuose, kurie pakeistų galiojančių teisės aktų sistemą. Daroma prielaida, kad šie pasiūlymai bus priimti be didelių pakeitimų. Tačiau šia prielaida nedaromas poveikis teisėkūros procedūros rezultatams, į kuriuos turės atsižvelgti e. viešųjų pirkimų sistemas įgyvendinančios organizacijos.

Klasikinio sektoriaus teisės akto pasiūlyme¹⁷ numatomas laipsniškas perėjimas prie visiškai elektroninių ryšių priemonių. Iki perkėlimo į nacionalinę teisę termino tam tikriems

¹⁵ Atsakymų į klausimus, pateiktus žaliojoje knygoje „Platesnis e. viešojo pirkimo sistemos naudojimas Europos Sąjungoje“, suvestinę žr. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/e-procurement/synthesis_en.pdf.

¹⁶ Veiksmų planą ir susijusius dokumentus, įskaitant jo 2010 m. vertinimą, žr. http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/documents/index_en.htm.

¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešųjų pirkimų pasiūlymas, COM(2011) 896 galutinis.

dalyviams jas bus privaloma naudoti tam tikrais viešojo pirkimo proceso etapais: pvz., e. pranešimas TED bazei¹⁸ ir viešųjų pirkimų skelbimų skelbimas elektroniskai. Iki to termino prie visiškai elektroninių ryšių priemonių, įskaitant elektroninį pasiūlymų teikimą (e. pasiūlymų teikimą), turėtų pereiti ir centrinės perkančiosios organizacijos. Visos kitos perkančiosios organizacijos visas viešųjų pirkimų procedūras elektroninėmis ryšių priemonėmis turės vykdyti per dvejus metus nuo perkėlimo į nacionalinę teisę termino, nebent būtų tinkamai pagrįstų aplinkybių.

Pasiūlyme taip pat racionalizuojamos nuostatos, kuriomis reglamentuojamos tam tikros elektroninės procedūros ir priemonės, pvz., dinaminės pirkimo sistemos, elektroniniai aukcionai (e. aukcionai) ir elektroniniai katalogai (e. katalogai). Be to, praėjus dvejim metams nuo perkėlimo į nacionalinę teisę termino „e-CERTIS“ taps privaloma tvirtinimo sistema. Joje bus išvardijamos pažymos ir pareiškimai, kurių per viešąjį pirkimą gali prireikti konkurso dalyvio kvalifikacijai patvirtinti, ir bus nustatyti lygiavertiškumo skirtingose valstybėse narėse kriterijai. Taip bus užtikrintas didesnis aiškumas ir teisinis tikrumas (ypač dokumentus teikiant kitoje valstybėje), susijęs su pažymomis ir pareiškimais, kurių gali reikalauti valstybės narės¹⁹.

Komunalinių paslaugų sektoriaus teisės akto pasiūlymo²⁰ nuostatos dėl e. viešųjų pirkimų iš esmės panašios į klasikinio sektoriaus nuostatas. Koncesijų teisės akto pasiūlyme²¹ taip pat pateikiama reikalavimų dėl elektroninių ryšių priemonių ir numatomas penkerių, o ne dvejų metų pereinamasis laikotarpis. Jei Komisijos pasiūlymai bus priimti iki 2012 m. pabaigos (šis terminas patvirtintas neoficialiame Europos Vadovų Tarybos susitikime 2012 m. sausio 30 d.), didžioji pasiūlymuose aptariamų viešųjų pirkimų procedūrų dauguma elektroninėmis ryšių priemonėmis iš principo būtų vykdoma nuo 2016 m. vidurio.

Ne mažiau svarbu tai, kad pasiūlymais remiami informacijos ir gerosios patirties mainai ir glaudesnis bendradarbiavimas naudojantis Vidaus rinkos informacine sistema (VRI), t. y. saugia internetine priemone, sudarančia sąlygas kompetentingoms EEE institucijoms greitai ir lengvai bendrauti su atitinkamomis užsienio institucijomis. Ateityje būtų galima išnagrinėti VRI ir „e-CERTIS“ sinergiją.

Jei e. viešieji pirkimai bus įgyvendinami laipsniškai, visos suinteresuotosios šalys turės laiko susidoroti su funkciniais sunkumais, o kartu bus užtikrinta, kad pokyčiai vyktų vis greičiau ir kad visos valstybės narės laikytųsi to paties bendro tvarkaraščio. Siekiama išvengti to, kad ilgą laiką kartu egzistuotų elektroninės ir popieriniais dokumentais pagrįstos procedūros – dėl to labai išauga ir perkančiųjų organizacijų, ir ekonominės veiklos vykdytojų sąnaudos. Komisija ragina valstybes nares kuo greičiau pradėti būtiną parengiamąjį darbą, kad šios nuostatos būtų įgyvendintos laiku. Komisija stebės pažangą valstybėse narėse ir apie ją viešai skelbs, kaip nustatyta 3.5 skyriuje.

Komisijos pasiūlymais skatinama e. viešųjų pirkimų sistemų sąveika ir juose yra nuostatų, kuriomis turėtų būti užtikrinta, kad skirtingose sistemose teikdami pasiūlymus tiekėjai

¹⁸ TED (angl. *Tenders Electronic Daily*) – internetinė Europos viešiesiems pirkimams skirta „Europos Sąjungos oficialiojo leidinio“ priedo versija.

¹⁹ Daugiau informacijos apie „e-CERTIS“ galima rasti tinklalapyje „Europa“ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/e-certis/index_en.htm.

²⁰ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų pasiūlymas, COM(2011) 895 galutinis.

²¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl koncesijos sutarčių skyrimo pasiūlymas, COM(2011) 897 galutinis.

nepatirtų techninių kliūčių. Todėl Komisija įgaliojama tam tikrose konkrečiose srityse priimti deleguotuosius aktus, kad būtų privaloma naudoti konkrečius techninius standartus. Jie galėtų būti pagrįsti atitinkamų standartų rengimo organizacijų darbu ir e. konkursų ekspertų grupės rekomendacijomis (žr. 3.2 skirsnį). Be to, pagal Europos skaitmeninę darbotvarkę rengiamos gairės, kaip perkant IRT sistemas naudoti standartus²².

Nors teisės aktų pasiūlymais nereikalaujama naudoti elektroninį parašą (e. parašą), jais siekiama užtikrinti, kad šią priemonę norinčios naudoti viešosios institucijos tam turėtų pakankamai lankstumo ir kartu būtų gerinama tarpvalstybinė e. parašo sprendimų sąveika. Jei viešosios institucijos reikalauja naudoti saugų e. parašą, kaip apibrėžta Direktyvoje 1999/93/EB dėl e. parašų, jos turi priimti e. parašus, suderinamus su patikimame sąraše nurodytu kvalifikuotu elektroniniu sertifikatu, kaip numatyta Komisijos sprendime 2009/767/EB. Taigi pasiūlyme plečiama Paslaugų direktyvoje numatyto metodo taikymo sritis.

Šiuo metu Komisija vertina elektroninio tapatybės nustatymo, patvirtinimo ir parašų sistemą, kad padidintų pasitikėjimą ir saugumą ir užtikrintų, kad visoje ES būtų paprasta naudotis tokiais sistemomis ir jos sąveikautų. Numatoma 2012 m. 2 ketvirčio pabaigoje pateikti teisės akto pasiūlymą.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- (1) Europos Parlamentas ir Taryba turi susitarti dėl **naujos teisinės sistemos, kuria reikalaujama visiškai pereiti prie e. viešųjų pirkimų**. Teisės aktų priėmimo terminas – 2012 m. pabaiga.
- (2) Jei būtina, Europos Komisija priimdama deleguotuosius aktus **suvienodins techninius reikalavimus**. Terminas – po naujų direktyvų priėmimo.
- (3) Europos Komisija pateiks **naujos teisinės elektroninio tapatybės nustatymo, patvirtinimo ir parašų sistemos** pasiūlymą. Terminas – 2012 m. 2 ketvirtis.

3.2. Gerąja patirtimi pagrįstų praktinių sprendimų skatinimas

Pastarieji teisės aktų pasiūlymai yra būtina, bet nepakankama sąlyga, kad e. viešieji pirkimai būtų sėkmingai įgyvendinti ES. Be to, reikia tam tikrų su teisėkūra nesusijusių papildomų veiksmų, kuriais būtų palaikomos valstybės narės, pereinančios prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų, ir sprendžiamos tam tikros perėjimą šiuo metu stabdančios praktinės problemos.

Šiuo metu IT technologija pakankamai išplėtota, kad būtų galima naudoti naujos kartos e. viešųjų pirkimų sistemas. Privačiajame sektoriuje jau naudojami nauji modeliai tampa prieinami viešiesiems pirkėjams; jie leidžia paprastinti ir racionalizuoti pirkimo procesą nekenkiant viešiesiems interesams, kuriuos toks pirkimas turi atitikti, pvz., skaidrumui, konkurencijai, MVĮ ir įmonių iš kitų valstybių dalyvavimo skatinimui ir kt.

Pripažįstant šį potencialą Komisijos teisės aktų pasiūlymai yra pagrįsti paprastinimo principu, ir šis prioritetas neturėtų keistis svarstant praktinį e. viešųjų pirkimų sprendimų įgyvendinimą. Tokiais sprendimais turėtų būti siekiama optimaliai suderinti funkcionalumą, ekonominį veiksmingumą ir prieinamumą kartu, žinoma, laikantis ES teisės reikalavimų. Atsižvelgiant į Smulkiojo verslo aktą ir principą „visų pirma galvoti apie mažuosius“, šių sistemų struktūra

²² Europos skaitmeninės darbotvarkės veiksmas „Rekomendacijos dėl IRT standartizavimo ir viešųjų pirkimų sąsajų“.

turėtų būti užtikrinta, kad viešųjų pirkimų rinkoje galėtų visapusiškai dalyvauti MVĮ. Vienas iš ypatingų tikslų turėtų būti tas, kad e. pasiūlymų teikimo etapas būtų kuo prieinamesnis, pašalinant kliūtis, kurios šiuo metu naujokus dažnai atgraso nuo sudėtingų registracijos arba tapatybės patvirtinimo procedūrų, kurių reikalaujama kai kuriose platformose (kai kuriais atvejais reikalaujama naudoti tik toje šalyje egzistuojančias priemones ir turta).

Siekdama išspręsti šias problemas Komisija įsteigė e. konkursų ekspertų grupę ir pavedė jai apibrėžti e. viešojo pirkimo etapo iki sutarties skyrimo projektą, kuriuo remiantis būtų kuriami geriausi įmanomi sprendimai. Siekiama skatinti sprendimus, kuriais optimaliai suderinamas paprastumas naudoti ir kitos ypatybės, kaip antai saugumas. Viena iš esminių ekspertų grupės užduočių – apibrėžti veiksmingą e. pasiūlymų teikimo modelį, nes šiuo metu tolesnį e. viešųjų pirkimų įgyvendinimą labiausiai stabdo šis etapas. Ekspertų grupė remsis šiuo metu vykstančiu standartų rengimo darbu, pvz., vykdomu CEN BII grupės.

Kaip atskaitinį modelį naudodama šį projektą, ekspertų grupė pateiks ir rekomendacijų dėl veiksmų, kurių ES institucijos ir valstybės narės turėtų imtis, kad būtų diegiamos e. viešųjų pirkimų platformos, kuriomis užtikrinama tarpvalstybinė prieiga ir lengvinamos sąlygos jas naudoti visiems ekonominės veiklos vykdytojams, visų pirma MVĮ, tačiau kartu išsaugoma valstybių narių autonomija kurti sprendimus, kurie geriausiai atitinka nacionalinius reikalavimus ir gali būti integruoti su esamomis platformomis.

Lygiagrečiai Komisija pradėjo tyrimą dabartinei Europos e. viešųjų pirkimų patirčiai palyginti. Vėliau, remiantis esamų e. viešųjų pirkimų platformų vertinimu pagal tokius kriterijus kaip prieinamumas, paprastumas naudoti ir ekonominis veiksmingumas, bus paskelbtas gerosios įgyvendinimo patirties pavyzdžių rinkinys. Šio darbo rezultatai bus naudojami skatinant lygiavimąsi į tokią valstybių narių ir viešųjų institucijų, investuojančių į e. viešųjų pirkimų infrastruktūrą, patirtį ir jos naudojimą.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- (4) **E. konkursų ekspertų grupė** pateiks **rekomendacijų geriausioms įmanomoms e. viešųjų pirkimų sistemoms**, lengvinančioms tarpvalstybinę prieigą ir paprastumą naudoti visoms įmonėms, **skatinti**. Terminas – 2013 m. pradžia.
- (5) Europos Komisija paskelbs **gerosios e. viešųjų pirkimų patirties ataskaitą**. Europos Komisija šiuos rezultatus panaudos gerajai patirčiai skatinti visoje ES. Terminas – 2013 m. vidurys.

3.3. E. viešųjų pirkimų infrastruktūros diegimo palaikymas

Tarpvalstybinių e. viešųjų pirkimų sprendimų įgyvendinimą Komisija skatino vykdydama bandomąjį projektą PEPPOL (Europos e. viešieji pirkimai internetu)²³, kuris iš dalies finansuojamas pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą (KIP). PEPPOL nėra e. viešųjų pirkimų platforma, bet suteikia sąveikos galimybių, reikalingų valstybėse narėse jau veikiančioms platformoms sujungti. Projektas baigiasi 2012 m. viduryje, ir Komisija ketina remti įvairių sąveikių PEPPOL sprendimų išlikimą. Be to, šiuo metu paskelbtas naujas KIP kvietimas teikti pasiūlymus, kad būtų sukurti visapusiški, nuoseklūs ir daugkartinio naudojimo viešųjų paslaugų pagrindiniai moduliai, sukoncentruojant ir užbaigiant darbą, atliktą dabartiniuose penkiuose KIP bandomuosiuose projektuose (įskaitant PEPPOL)²⁴.

²³ <http://www.peppol.eu/>.

²⁴ Žr. http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/projects/index_en.htm.

Teikdama daugiametę finansinę programą Komisija pasiūlė pradėti Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) programą²⁵. Ja būtų siekiama remti investicijas infrastruktūrai, reikalingai tarpvalstybinėms viešosioms paslaugoms teikti (t. y. esminėms skaitmeninių viešojo intereso paslaugų infrastruktūroms), diegti. Siūlomas šioms infrastruktūroms skirtas biudžetas sudaro maždaug 2 mlrd. EUR, o e. viešieji pirkimai būtų viena iš pagrindinių teiktinų paslaugų. Šiuo metu numatoma, kad pagal EITP finansuojami projektai būtų pradėti vykdyti 2014–2015 m.

Be to, pagal siūlomą Bendrą strateginę programą Komisija naudos struktūrinius fondus EITP investicijoms papildyti ir e. viešųjų pirkimų naudojimui visose Europos viešosiose administracijose remti.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- (6) Europos Komisija **remis PEPPOL** sudedamųjų dalių **išlikimą nuo 2012 m. vidurio**.
- (7) Europos Komisija **finansuos ir remis e. viešųjų pirkimų infrastruktūros kūrimą** visoje Europoje pasinaudodama **Europos infrastruktūros tinklų priemone**. Europos Komisija **projektus pradės 2014–2015 m.**
- (8) Europos Komisija skatins **naudoti struktūrinius fondus e. viešųjų pirkimų diegimui skatinti** visoje Europoje, kaip nustatyta **2014–2020 m.** bendroje strateginėje programoje.

3.4. Informacijos sklaidos strategija

Siekdama įveikti tam tikrų suinteresuotųjų šalių inertiškumą (žr. 3 skyrių), Komisija įgyvendins plačią informacijos sklaidos strategiją, kad perkančiosios organizacijos ir tiekėjai būtų informuoti apie e. viešųjų pirkimų naudą ir kaip ją užsitikrinti. Tai bus daroma įvairiomis priemonėmis, įskaitant:

- Europos verslo ir inovacijų tinklą (angl. *Enterprise Europe Network*), kad Europos MVĮ būtų teikiamos tikslinės konsultacijos apie dalyvavimo e. viešuosiuose pirkimuose visoje ES galimybes;
- siekdama užtikrinti, kad vietos ir regioninės valdžios institucijos žinotų apie joms svarbią e. viešųjų pirkimų naudą ir gerą patirtį, Komisija pasinaudos tinklų kūrimo galimybėmis, kurias teikia metinės atvirų durų dienos ir Europos regionų ir miestų savaitės, taip pat tinklų kūrimo programos („Urbact“, INTERREG) ir kitos gerosios patirties priemonės.

Be to, Komisija ketina surengti metinę aukšto lygio įvairių suinteresuotųjų šalių konferenciją e. viešųjų pirkimų klausimais naujausiems e. viešųjų pirkimų srities pokyčiams aptarti. Pirmoji metinė konferencija įvyks 2012 m. viduryje.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- (9) Europos Komisija įgyvendins **plačią informacijos sklaidos strategiją** viešosioms institucijoms ir įmonėms informuoti apie e. viešųjų pirkimų galimybes ir naudą.

²⁵ 2011 m. EITP pasiūlyta kaip bendra transeuropinių tinklų finansavimo priemonė. Žr. Komisijos komunikatą „Europos infrastruktūros augimo programa“, COM(2011) 676. Taip pat žr. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriamas Europos infrastruktūros tinklų priemonė, pasiūlymą, COM(2011) 665.

(10) Europos Komisija nuo 2012 m. vidurio rengs metines konferencijas e. viešųjų pirkimų klausimais .

3.5. E. viešųjų pirkimų diegimo ir naudos stebėsena

Viena iš būtinų sąlygų, kad ES ir nacionaliniai politikos formuotojai galėtų prižiūrėti ir valdyti e. viešųjų pirkimų diegimą, yra gebėjimas stebėti pokyčius ir išmatuoti jų poveikį. ES, nacionalinės ir vietos lygmens politikos formuotojų bendras interesas – turėti patikimos ir palyginamos informacijos, kad būtų optimaliai pereinama nuo tradicinių prie elektroninių procesų. Taigi, reikia parengti rodiklius, kurie visapusiškai rodytų ir e. viešųjų pirkimų diegimą, ir dėl to padidėjusį veiksmingumą.

Šiam svarbiam reikalavimui įgyvendinti Komisija pradėjo tyrimą, kad būtų parengti visai ES galiojantys e. viešųjų pirkimų rodikliai. Projektas parodys naujausią pažangą ir bus koncepcinis pagrindas būsimai ataskaitų dėl e. viešųjų pirkimų naudojimo ir ekonominio poveikio visoje ES teikimo tvarkai sukurti. Ši ataskaitų teikimo tvarka, kai bus galutinai pereita prie e. viešųjų pirkimų, būtų pagrįsta e. viešųjų pirkimų platformų gebėjimu sukurti vieningus rodiklių duomenis. Tuomet tuos duomenis bus galima rinkti ir tvarkyti įvairiais lygmenimis, kad būtų gauta reikiamo lygmens informacija apie visus viešuosius pirkimus visoje ES beveik tikruoju laiku.

Kad būtų skatinama nuosekli pažanga siekiant tikslo ES visiškai pereiti prie e. viešųjų pirkimų, Komisija ketina atidžiai stebėti ir e. viešųjų pirkimų diegimą, ir jų ekonominį poveikį ir 2013 m. viduryje paskelbs e. viešųjų pirkimų ataskaitą. Šioje ataskaitoje bus nurodyta ir padaryta pažanga, ir neišspręsti klausimai, taip pat bus pateikta rekomendacijų dėl tolesnių veiksmų. Joje taip pat bus remiamasi minėtojo tyrimo metu parengtais rodikliais.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

(11) Europos Komisija padės pagrindus, kad elektroninės sistemos galėtų stebėti viešųjų pirkimų išlaidas tikruoju laiku. <u>Terminas – 2013 m. vidurys.</u>
(12) Europos Komisija skelbs metinę e. viešųjų pirkimų ataskaitą . <u>Pirmosios ataskaitos terminas – 2013 m. vidurys.</u>

4. KOMISIJOS PAVYZDYS

Kaip viena iš reikšmingų perkančiųjų organizacijų, Europos Komisija pripažįsta savo atsakomybę kuo naudingiau panaudoti lėšas ir užtikrinti, kad jos pačios viešųjų pirkimų procesai būtų kuo veiksmingesni ir našesni. Be kitų dalykų, reikia išnaudoti e. viešųjų pirkimų potencialą.

Ir Europos skaitmeninėje darbotvarkėje²⁶, ir 2010 m. e. valdžios veiksmų plane²⁷ Europos Komisija įsipareigojo įgyvendinti „plataus užmojo 2011–2015 m. e. Komisijos veiksmų planą, į kurį bus įtraukti ir išsamūs elektroniniai pirkimai, viešojo sektoriaus informacijos strategija ir skaidrumo politika“. Komisija tikisi e. Komisijos veiksmų planą patvirtinti iki 2012 m. 2 pusmečio pabaigos.

²⁶ 2010 m. gegužės 19 d. COM(2010) 245.

²⁷ 2010 m. gruodžio 15 d. COM(2010) 743.

Komisija jau vykdo bandomuosius projektus abiejuose etapuose iki sutarties skyrimo ir po jo, pvz., „e-Tendering“²⁸ ir „e-Prior“²⁹. Šie projektai bus integruoti į visapusišką sprendimą, apimančią visus viešojo pirkimo grandinės etapus. Dėl projekto „e-Prior“ (įgyvendinamo pagal ISA programą³⁰) Komisijos Informatikos generaliniame direktorate (DIGIT) nuo 2009 m. išrašomos e. sąskaitos faktūros – tai turi svarbių privalumų, palyginti su tradicinių popierinių sąskaitų faktūrų išrašymu, pvz.: geresnės kokybės duomenys; trumpesnis tvarkymo laikas; nebereikia duomenų įvesti arba skenuoti priedų, dėl to gerokai sumažėja žmogiškų klaidų. Be to, nuo 2012 m. pradžios e. sąskaitų faktūrų išrašymas (ir palaipsniui kiti e. viešųjų pirkimų procesai) tampa privalomas (-i) kitiems Komisijos generaliniams direktoratomis ir Europos agentūroms, naudojančioms DIGIT preliminarįsias sutartis.

Be to, kitu plėtros etapu daugiausia dėmesio bus skirta elektroninio pasiūlymų teikimo sistemai, kuri tikriausiai sudėtingiausias etapo iki sutarties skyrimo aspektas, užtikrinti. Iki 2012 m. pabaigos planuojama atlikti šio e. pasiūlymų teikimo etapo galimybių studiją ir po to bandomąjį to etapo įgyvendinimą. Numatoma, kad sistema bus visiškai suderinama su infrastruktūra, sukurta pagal PEPPOL projektą. Be to, programinė įranga buvo ir bus prieinama išorės naudotojams ir kūrėjams kaip atviroji programinė įranga. Šiuo metu kelių šalių, pvz., Graikijos, Norvegijos ir Portugalijos, perkančiosios organizacijos bando „open e-Prior“ arba svarsto jos įgyvendinimą.

Europos Komisija ketina iki 2015 m. birželio mėn. pabaigos užbaigti perėjimą prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų sistemos, įskaitant etapus ir iki sutarties skyrimo, ir po jo, ir taip laikytis Europos skaitmeninėje darbotvarkėje ir e. valdžios veiksmų plane užsibrėžtų įsipareigojimų. 2011 m. gruodžio mėn. Komisijos Aukšto lygio IT komitetas nusprendė pradėti būtiną parengiamąjį darbą. Europos Komisija glaudžiai bendradarbiaus ir su kitomis ES institucijomis, įstaigomis ir agentūromis, kad prireikūs padėtų joms e. viešųjų pirkimų sprendimus integruoti į jų dabartines viešųjų pirkimų procedūras.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

- (13) **Europos Komisija visiškai pereis prie e. viešųjų pirkimų iki 2015 m. vidurio** (likus vieniems metams iki valstybių narių termino).
- (14) **Europos Komisija savo e. viešųjų pirkimų sprendimais leis naudotis** valstybėms narėms, kuriančioms savo infrastruktūrą, kad sumažėtų investicinės sąnaudos.

5. TARPTAUTINIS E. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ MATMUO

Galiojančiame Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) Sutarties dėl viešųjų pirkimų (SVP) tekste nuostatų dėl e. viešųjų pirkimų yra labai nedaug ir numatoma tik tai, kad šalys turi reguliariai konsultuotis dėl pokyčių šioje srityje. Tačiau SVP tekstas, dėl kurio pastaruoju metu susitarta, yra visai kitoks, nes jame pripažįstama, kaip svarbu naudoti ir skatinti naudoti elektronines viešųjų pirkimų priemones, o Sutartis jau aiškiai taikoma elektroninėmis priemonėmis skirtoms sutartims. Yra nustatyti naudojant elektronines priemones taikytini bendrieji principai, o konkrečios taisyklės yra taikomos, *inter alia*, elektroniniam skelbimų skelbimui ir elektroninių aukcionų naudojimui. Be šių teisinių nuostatų, bus labai svarbu, kad

²⁸ <https://etendering.ted.europa.eu/>.

²⁹ „e-PRIOR“ yra Europos Komisijos viduje parengtas sprendimas. Išorės naudotojams jis prieinamas kaip atvirasis sprendimas („Open e-PRIOR“). Žr.

³⁰ <https://joinup.ec.europa.eu/software/openeprior/description>.

<http://ec.europa.eu/isa/>.

atskiros šalys neoficialiai konsultuotųsi dėl e. viešųjų pirkimų sistemų, kad būtų išvengta naujų kliūčių sudaryti tarpvalstybinio pobūdžio sutartis. Jei bus bendrai laikomasi aukštos kokybės tarptautinių standartų, turėtų būti užtikrintas būtino laipsnio atvirumas ir sąveika.

Atsižvelgiant į vis svarbesnį tarptautinį e. viešųjų pirkimų matmenį, būtina užtikrinti, kad e. viešųjų pirkimų sistemos būtų atviros visų valstybių teikėjams, ypač tarp PPO SVP šalių. Todėl Europos Komisija stengsis aktyviau dalyvauti svarbiuose tarptautinių standartų rengimo forumuose ir sistemingiau įtraukti e. viešuosius pirkimus į dvišalius reguliavimo dialogus su pagrindiniais prekybos partneriais.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI:

(15) Europos Komisija **skatins tarptautinį reguliavimo dialogą** dėl atvirų e. viešųjų pirkimų sistemų ir aktyviai **stebės svarbų tarptautinių standartų rengimo darbą.**

6. IŠVADA

Perėjimas prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų nėra vien techninis ar technologinis uždavinys. Visų pirma tai ekonominis ir politinis uždavinys, kurio neįmanoma išspręsti neprisiėmus tvirtų įsipareigojimų aukščiausiu politiniu lygmeniu. Todėl Komisija ragina valstybes nares ir Europos Parlamentą duoti aiškų politinį ženklą, kad jie pasiryžę tą padaryti, ir konkrečiai – iki šių metų pabaigos priimti persvarstytų viešųjų pirkimų teisės aktų rinkinį, kad iki 2016 m. vidurio Europos Sąjungoje būtų sėkmingai pereita prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų.